

Talmanus

Agenda 2030 och globala målen

En presentation för lärare och elever på FN-skolor

Svenska FN-förbundet oktober 2017

Bild 1 - Agenda 2030 – En presentation av Svenska FN-förbundet

Vid FN:s toppmöte den 25 september 2015 antog världens stats- och regeringschefer Agenda 2030 i form av 17 globala mål. Världens länder har därmed lovat att arbeta för att nå dessa mål senast år 2030 och på så vis leda världen mot en hållbar och rättvis framtid.

Agenda 2030, med 17 mål och 169 delmål, är den mest ambitiösa agendan för hållbar utveckling som någonsin antagits av världens länder. Begreppet hållbar utveckling innebär att utvecklingen ska vara både ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar. Agendans syfte är att utrota fattigdom och hunger, rädda vår planets ekosystem och hejda klimatförändringarna och säkerställa att alla människor på jorden kan leva drägliga, jämställda och trygga liv.

Agenda 2030 ersatte den 1 januari 2016 de åtta millenniemålen som främst inriktat sig på utvecklingsarbete i fattigare länder.

Bild 2 - millenniemålen

Inför millennieskiftet fanns en vilja bland världens ledare att ta tag i de globala utvecklingsfrågorna. År 2000 tog Kofi Annan, FN:s generalsekreterare initiativ till millennietoppmötet, ett toppmöte med världens ledare i New York. Vid mötet deltog 147 stats- och regeringschefer från alla FN:s medlemsländer. Ett resultat av mötet blev att man enades om att det fanns ett kollektivt ansvar för en positiv utveckling i världen.

”Vi erkänner att vi har ett kollektivt ansvar för att principerna om människors värdighet, jämlikhet och jämställdhet upprätthålls på det globala planet. Vi som ledare är därför ansvariga inför alla människor i världen, särskilt de mest sårbara och utsatta.”

Stats- och regeringschefernas kollektiva ansvar skrevs in i deklARATIONEN från toppmötet och därefter formulerades åtta mätbara mål, de så kallade millenniemålen. För vart och ett av målen fanns även ett antal delmål och indikatorer för att kunna mäta utvecklingen i världen.

De åtta millenniemålen skulle nås på femton år, år 2015. Hur gick det?

Bild 3 - Hur det gick för millenniemålen. Bildkälla: UNDP, Blir världen bättre?

Millenniemålen gällde till 2015. De har varit bra verktyg för utvecklingen i världen. Stora framsteg har gjorts, som t ex:

- Andelen extremt fattiga i utvecklingsländerna har minskat från 47 % 1990 till 14 % 2015.
- Antalet barn i världen som inte går i grundskolan har nästan halverats mellan 2000 och 2015, från 100 miljoner till 57 miljoner barn.

- I Sydasiien var bara 74 flickor på 100 pojkar inskrivna i grundskolan 1990. 2015 var antalet 103 flickor på 100 pojkar.
 - Antalet barn i världen som dör före sin 5-årsdag har mer än halverats, från 90 till 43 dödsfall per 1 000 levande födda barn mellan 1990 och 2015.
 - Sedan 1990 har mödradödligheten i världen minskat med 45 %, med störst minskning sedan 2000.
 - Antalet nya fall av hiv-infektioner i världen minskade med omkring 40 % mellan 2000 och 2013, från uppskattningsvis 3,5 miljoner fall till 2,1 miljoner.
- Källa: The Millennium Development Goals Report 2015, UN.

Men även om framsteg gjordes med millenniemålen – så var det långt från tillräckligt.

Bild 4 – No point going halfway

Filmtips: Filmtips (2,5min): <https://www.youtube.com/watch?v=DdLqiTvFwJk>

Bild 5 – Globala mål för hållbar utveckling.

Detta är globala målen. På engelska The Sustainable Development Goals, ofta används förkortningen SDG.

På ett nytt toppmöte i FN i New York i september 2015 antogs Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Agenda 2030 är den nya utvecklingsagendan som består av 17 globala mål med sammanlagt 169 delmål. De globala målen och Agenda 2030 syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. De globala målen talar om hållbar utveckling utifrån tre sinsemellan lika viktiga perspektiv: socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling.

17 globala mål för hållbar utveckling jämfört med millenniemålen. Denna förändring innebär:

- Inga mål har tagits bort (alla områden kvar och ambitionsnivån ökat),
- Större fokus på hållbar utveckling (Hela sex av sju mål är direkt kopplade till hållbar utveckling och långt mer detaljerade än tidigare).
- Större fokus på ojämlikhet (För första gången finns ökad jämlikhet, inom och mellan länder, som ett uttalat mål på global nivå)
- Större fokus på orsakerna till fattigdom och brist på tillväxt. (De nya målen innehåller förutom en övergripande målbild över hur långt vi vill ha kommit om 15 år, också direkta mål som pekar hur vi ska komma dit.)
- Fred, stabilitet, rättvisa och fungerande stater - är nya mål som finns med i mål 16. (Mål 16 försöker omfatta detta med en rad delmål som bland annat rör konfliktförebyggande åtgärder, starkare institutioner, mänskliga rättigheter, och arbete mot korruption och våld.)
- Utrota fattigdomen överallt i alla dess former – är ett mer ambitiöst mål, till skillnad från millenniemålen som hade det övergripande målet att halvera fattigdomen. (målet i sig, det statistiken försöker fånga, är direkt avgörande för många av de övriga målen)
- De globala målen är betydligt mer universella än millenniemålen var. (Millenniemålen fokuserade

främst på utvecklingen i s k "utvecklingsländer". De nya målen ska uppnås överallt. Det är ett gemensamt ansvar att alla länder ska nå alla målen. Och det kräver insatser i alla länder)

Bild 6 – Agenda 2030

På svenska har Agenda 2030 rubriken: "Att förändra vår värld: Agenda 2030 för hållbar utveckling". UD har gjort översättningen till svenska.

På engelska har den rubriken: "Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development".

Innehållet i Agenda 2030

Ingress med fem P. (Preamble, People, Planet, Prosperity, Peace, Partnership)

Deklaration med 53 punkter som bl.a. har underrubrikerna: Vår vision, Våra gemensamma principer och åtaganden, Vår värld i dag, Den nya agendan, Medel för genomförande, uppföljning och översyn, samt avslutningsvis Ett upprop för handling för att förändra vår värld. Allt skrivet i "vi"-form.

17 mål för hållbar utveckling och under varje mål ett antal delmål, totalt 169 stycken.

Medel för genomförande och det globala partnerskapet.

Uppföljning och översyn.

Agenda 2030 är inte juridiskt bindande som en konvention om exempelvis en miljöfråga eller mänskliga rättigheter är när en regering har ratificerat konventionen i fråga. Men den är politiskt och moraliskt bindande.

Agenda 2030 med de globala målen är den bredaste mest ambitiösa utvecklingsagendan som världen sett och förutsättningarna att nå målen ser annorlunda ut jämfört med millenniemålen

De globala målen togs fram i en mycket öppen, bred och inkluderande process, Post 2015. Miljontals människor från hela världen har under tre års tid bidragit till innehållet i den nya agendan via lokala konsultationer och omröstning på nätet.

De globala målen är universella, dvs. gäller alla länder, inklusive Sverige. Samtliga länder ska arbeta för att nå alla mål. Ägandeskapet och ansvar för nationellt genomförande finns hos varje lands regering, men i samverkan med andra aktörer.

Bild 7 - Hur går det för Sverige?

SDG (Sustainable Development Goals) Index Report 2017 släpptes i juli 2017.

<http://www.sdgindex.org/>.

Rapporten listar hur det går för olika grupper av länder, men rankar även enskilda länder för att visa hur de ligger till och vad de behöver fokusera på.

Rapporten är tänkt som en guide för prioriteringar, och förtydligar vad ländernas regeringar behöver fokusera mer på. Rapporten är inte del av en officiell uppföljning av de globala målen, utan har sammanställts av Sustainable Development Solutions Network, SDSN. Det är ett nätverk av forskare och akademiker som leds av Jeffrey Sachs och som bland annat Johan Rockström är en del av. De var

involverade i framtagandet av agendan och de globala målen, och försöker nu stödja beslutsfattare när det kommer till prioriteringar genom att släppa sådana här rapporter.

Enligt denna rapport så är Sverige det enskilda land som ligger bäst till. Det innebär att vi är det land med bäst förutsättningar att nå Agenda 2030 och de globala målen. Det innebär inte att vi inte har mycket att göra, eller att vi är bäst på allt vi gör. Sverige har mycket att göra under de kommande åren för att vi ska kunna nå de globala målen. På en skala från 1 till 100 så fick Sverige 85,6. Detta betyder att vi är 85,6 % på väg till att uppnå det bäst möjliga resultatet.

Bild 8 - SDG Index Sverige

Bilden visar hur det går för Sverige med globala målen enligt Sustainable Development Solutions Networks index för globala målen. De gröna och ljusgula målen på denna bild visar att Sverige visar bra resultat för dessa mål. Endast mål där alla delmål fått grönt betyg blir gröna.

Exempel på Sveriges utmaningar (här färgade med rött och mörkare gult)

- Klimat och utsläpp, här och relaterat till global konsumtion/produktion, minskad biologisk mångfald (mål 12,13,15)
- Löneskillnader kvinnor/män (mål 5)
- Vapenexport per capita (mål 16)

Hela Sveriges rapport finns här:

<https://www.dropbox.com/sh/yvgzn5o4t19xigc/AACaTIUCxuwAe46z7Mj7iGg8a?dl=0&preview=Swe-den-country-profile.pdf>

Bild 9 – Leave no one behind

Agenda 2030 är global och gäller alltså alla människor i hela världen. Alla ska hjälpas åt med genomförandet och alla ska få ta del av en bättre framtid. FN beskriver det som "Leave no one behind". Ingen får komma på efterkälken.

Världen är i dag väldigt tudelad, å ena sidan får väldigt många människor det bättre, å andra sidan har antalet konflikter, krig och nödsituationer ökat.

Bilden visar barn i ett flyktingläger i M'poko Airport i Bangui, Centralafrikanska Republikens huvudstad. I dag finns det omkring 60 miljoner flyktingar i världen, det högsta antalet sedan andra världskriget. FN:s flyktingorgan UNHCR ansvarar för omkring 15 miljoner av dessa flyktingar. UNHCR:s rapport Mid-Year Trends 2015 visar att för första gången sedan 1992 är nu antalet flyktingar i världen fler än 60 miljoner. De allra flesta, 34 miljoner, är på flykt inom sina egna länder. Bland de mest drabbade länderna finns Irak, Kongo-Kinshasa, Nigeria, Pakistan, Sydsudan, Syrien och Ukraina. Mål 16 i Agenda 2030 handlar om frihet från våld och hur man skapar fredliga samhällen.

Bild 10 – 17 globala mål

Det handlar om dessa 17 globala mål för hållbar utveckling. Under dessa 17 mål finns totalt 169 delmål.

Bild 11 – Arbetet har börjat

Nu är vi inne i den viktigaste fasen av Agenda 2030: genomförandet. Hur ska vi se till att målen nås till 2030?

Håller ni med Ban Ki-moon, FN:s generalsekreterare när Agenda 2030 sjösattes, om hans beskrivning av läget?

Bild 12 – Genomförandet i Sverige

Ansvaret för att nå målen vilar på varje lands regering. I Sverige är de främst involverade ministrarna, förutom statsminister Stefan Löfven (övergripande), civilminister Ardalan Shekarabi, som ansvarar för genomförandet av agendan i Sverige, och Isabella Lövin, minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, som ansvarar för Sveriges utvecklingssamarbete med andra länder. I Sverige kommer kommuner och landsting att få en viktig roll. Kommuner och regionala myndigheter är viktiga aktörer eftersom det är regionalt och lokalt som arbetet med de nya utvecklingsmålen måste ske i praktiken.

Bild 13 – Genomförandet i andra länder

Utdrag ur deklARATIONEN i Agenda 2030:

2. Vi åtar oss att arbeta oförtröttligt för att genomföra denna agenda fullt ut senast 2030.
4. När vi inleder denna viktiga gemensamma resa utfäster vi oss att ingen kommer lämnas utanför. ... Och vi kommer att anstränga oss att nå dem som är längst efter först.
7. Vi förutser oss en värld utan fattigdom, hunger, sjukdom och brist, där allt liv kan blomstra. Vi föreställer oss en värld utan rädsla och våld.
8. Vi förutser oss en värld med universell respekt för mänskliga rättigheter och den mänskliga värdigheten, rättssäkerhet, rättvisa, jämlikhet och icke-diskriminering,
22. Varje enskilt land står inför specifika utmaningar i sin strävan efter hållbar utveckling. De mest utsatta länderna, i synnerhet afrikanska länder, de minst utvecklade länderna, kustlösa utvecklingsländer och små önationer under utveckling, förtjänar särskild uppmärksamhet, liksom länder i konfliktsituationer och länder som nyligen genomgått en konflikt. Det finns även betydande utmaningar inom många medelinkomstländer.

Medel för genomförande

63. Vi upprepar att varje land har huvudansvaret för sin egen ekonomiska och sociala utveckling och att den roll som spelas av nationell politik och nationella utvecklingsstrategier inte kan betonas nog. Vi kommer att respektera varje lands politiska handlingsutrymme och ledarskap att genomföra politik för fattigdomsutrotning och hållbar utveckling, samtidigt som tillämpliga internationella regler och åtaganden iakttas.

Sverige initierar högnivågrupp

I samband med toppmötet i september 2015 tog Sveriges statsminister Stefan Löfven initiativ till en högnivågrupp med nio ledare från olika delar av världen som på olika sätt ska främja och påskynda arbetet med den nya agendan.

Bild 14 – Uppföljning

Medlemsländerna Ansvaret för att verkställa Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling ligger framför allt på respektive land.

Den nationella uppföljningen står berörd regering för i samverkan med myndigheter.

Den regionala uppföljningen står FN:s regionala och ekonomiska kommissioner för, men även organisationer som EU och AU (Afrikanska Unionen).

FN ansvarar för den globala uppföljningen. Frågan är om det blir en uppföljning eller granskning. Det senare motsätter sig flera regeringar.

High-level Political Forum on Sustainable Development (HLPF) Vart fjärde år ska stats- och regeringschefer mötas i generalförsamlingen för att på högsta politiska nivå driva på förverkligandet av Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Varje år träffas detta forum på ett möte som Ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC) anordnar, då på en "lägre" politisk nivå med kanske andra statsråd och representanter för departement och myndigheter.

Bild 15 – En bättre värld

Avslutningsbild.